

Rottien ja hiirien torjunta

Tehokkaan jyrksijäntorjunnan peruselementti on tehokas ennaltaehkäisy. Mikäli torjuntatoimenpiteitä tarvitaan, suositellaan ensisijaisesti myrkyttömiä keinoja, kuten mekaanisia tai sähköisiä loukkuja tai muita vaihtoehtoisia menetelmiä. Mikäli nämä ei riitä jyrksijöiden torjuntaan, voidaan käyttää jyrksijämyrkyä.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet

- Rakennustekniset toimenpiteet (pyritään estämään jyrksijöiden pääsy sisätiloihin)
- Siivous ja jätehuolto kunnossa
- Varastoissa mahdollisimman jyrksijätiiviit tilat ja - säilytysastiat
- Jyrksijöiden säännöllinen monitorointi on tärkeää. Syöttölaatikoissa on hyvä käyttää myrkyttömiä monitorointisyöttejä (esim. Harmonix). Syötit tarkastetaan tarpeesta riippuen kerran viikossa tai kerran kuukaudessa. Niistä näkee, milloin jyrksijöitä on ilmaantunut paikalle ja voidaan ryhtyä tarpeen vaatimiin toimiin (esim. kutsumalla ammattitorjuja paikalle). Myrkyttömien syöttiasemien säännöllisen tarkastamisen ja muut jyrksijähavainnot voi suorittaa myös yrityksen oma työntekijä, joka ilmoittaa havainnoistaan yhteistyökumppanina toimivalle ammattitorjujalle.

Mikäli jälkiä näkyy

- On pyrittävä kartoittamaan, missä jyrksijät liikkuvat ja onko kyseessä hiiri vai rotta. Jyrksijöiden liikkeitä voidaan helposti kartoittaa levittämällä esimerkiksi "jauhoviivoja" seinästä pois päin. Jyrksijöiden jättämät jalanjaljet näkyvät hyvin näistä viivoista.
- Myös jyrksijöiden jälkeensä jättämät ulostepapanat kertovat niiden liikkeistä.

Torjuntatoimenpide

- Mikäli ennaltaehkäisevät toimenpiteet eivät auta ja jyrksijöiden jälkiä alkaa näkyä, on siirryttävä seuraaviin menetelmiin:

Loukkupyynti

Loukkupyynnissä voidaan käyttää joko ns. tappoloukkuja tai elävänä pyydystäviä loukkuja. Molempia loukkutyyppejä löytyy sekä hiirille että rotille.

Tappoloukkujen on oltava riittävän tehokkaita (ei mitään tehottomia muoviloukkuja), jotta pyydystettävä eläin ei joudu kärsimään/kitumaan loukussa.

Elävänä pyydystävissä loukuissa voidaan käyttää syöttinä esim. ruisleipää, juustoa, viljatuotteita, keitettyä kananmunaa, kuivattuja hedelmiä, suklaata yms., riippuen hiukan pyydystettävästä jyrksijästä.

Loukkupyynnin avulla ei aina saavuteta toivottua torjuntatulosta, varsinkin rottien osalta. Rotat ovat neofobisia (karttavat kaikkea uutta elinympäristössään), siksi niiden pyydystäminen loukuilla voi olla haastavaa. Hiiret ja myyrät ovat luonteeltaan uteliaita (neofiilisiä) ja siksi loukkupyynti niiden osalta onnistuu helpommin. Loukkupyynnissä on muistettava, että loukut on tarkastettava vähintään kerran päivässä.

Liima-ansojen käyttö on kielletty eläinsuojelulain perusteella.

Jyrsijämyrkyt

Suomessa hyväksytyt jyrsijämyrkyt ovat pääasiassa ns. antikoagulantteja, eli veren hyytymisen estäjiä. Tällä hetkellä markkinoilla on vain yksi toisella tavalla vaikuttava tehoaine eli alfakloraloosi. Alfakloraloosi on tarkoitettu vain hiirien torjumiseen sisätiloissa. Kauppavalmisteet ovat käyttövalmiita syöttejä. Jyrsijöille hyvin maittava syötti saattaa kelvata myös muille kuin kohde-eläimille. Syötin on siksi aina sijoitettava niille tarkoitettuihin syöttilaatikoihin, siten etteivät muut eläimet tai lapset pääse niihin käsiksi.

Suomessa saa käyttää vain Tukesin hyväksymiä jyrsijämyrkyvalmisteita ja ne löytyvät Tukesin biosidirekisteristä <http://biosidit.tukes.fi>.

Mikäli torjuttava kohde on rotta, on niiden neofobisen reaktion vaimentamiseksi syöttilaatikat pidettävä siirtelemättä, kunnes syönti on alkanut. Syöttilaatikat on varsinkin syönnin alettua tarkastettava säännöllisesti ja riittävän usein.

Ennen syöttilaatikoiden käyttöönottoa ne merkitään, jotta kaikki laatikot ja myrkyt tulee poistettua torjuntatoimenpiteen päätyttyä. On erittäin tärkeää poistaa syötin torjuntatoimenpiteen päätyttyä, koska antikoagulantteja sisältävät jyrsijämyrkyt ovat vaarallista jätettä. Jyrsijämyrkyjen jatkuva esilläpito voi lisäksi edesauttaa resistenssin kehittymisen jyrsijöissä.

Jyrsijämyrkyjä käytettäessä on varsinkin elintarviketiloissa, mutta myös muualla, ehdottomasti huolehdittava siitä, että niitä ei missään vaiheessa pääse sekoittumaan elintarvikkeisiin tai elintarvikkeiden raaka-aineisiin.

Syötityksen jaksotus ja syötin annostelu

Syöttiasemia (syöttilaatikoita) sijoitetaan aluksi varsin tiheään sellaisiin paikkoihin, missä jyrsijöitä jälkihavaintojen perusteella liikkuu. Sopiva annostus on kerrottu käyttöohjeessa. Syötin kulutusta olisi hyvää tarkastaa kahden päivän välein kaksi ensimmäistä viikkoa, kolmannella viikolla riittää kaksi tarkastuskertaa.

Syötin kulutuksen tyrehtyessä on vielä suoritettava jälkihavainnot, jotta varmistutaan että torjunta on onnistunut. Mikäli jyrsijöiden jalanjälkiä edelleen havaitaan, on torjuntatoimenpidettä jatkettava ja vaihdettava tehoaine joko akuutisti tappavaksi alfakloraloosiksi (hyväksytty vain hiirille) tai kaikkein potentimmaksi antikoagulantiksi (brodifakumi, difetialoni, flokumafeeni).

Täysin koskemattomat syöttiasemat voidaan poistaa kolmannella syötitysviikolla. Pilaantuneet ja roskia täynnä olevat syötin on vaihdettava tuoreisiin. Roskaiset ja poiskerätyt syötin on hävitettävä vaarallisena jätteenä.

Edelleen huomioitavaa

Syöttiaseman pitäminen "ladattuna" jyrsijämyrkyllä ympäri vuoden ja näiden pisteiden tarkastaminen muutamia kertoja vuodessa on ehdottomasti väärä tapa torjua jyrsijöitä. Jyrsijät voivat lyhyessäkin ajassa syödä syöttilaatikon tyhjäksi ja sen jälkeen torjuntatulokset on nollassa, kunnes laatikko taas täytetään. Tehoton torjunta edistää myös resistenssin kehittymistä jyrsijöissä.

Harvakseltaan vuodessa tapahtuvalla tarkastustiheydellä ei myöskään voida taata varastossa olevan elintarvike-erän tai rehun puhtautta.

Syöttiasemissa voidaan ympäri vuoden pitää myrkyttömiä syöttejä ja käydä säännöllisesti (kerran kuukaudessa) tekemässä jrsijähavaintoja (katso myös kohta: ennalta ehkäisevät toimenpiteet). Mikäli jrsijähavaintoja/-jälkiä havaitaan, siirrytään varsinaiseen torjuntavaiheeseen.

Bengt Lindqvist
MTT, Kasvintuotanto
31600 Jokioinen
bengt.lindqvist@mtt.fi
0400207174